

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th January, 2025

BO‘LAJAK TARBIYACHILARNING SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA REFLEKSIV QOBILYATNING O‘RNI

Ixtiyorova O‘g‘iloy

Yangi asr nodavlat universiteti “Maktab va maktabgacha ta’lim”

kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada bo‘lajak tarbiyachilarning shaxsini shakllantirishda refleksiv qobiliyatning o‘rni va raqamli texnologiyalarning ahamiyati yoritilgan.

Kalit so‘zlar: pedagog, ta’lim, refleksiya, bola, ustoz, mahorat, texnologiya, individuallik, model, kommunikativ, o‘z o‘zini anglash, shaxs, muloqot, o‘zini rivojlantirish.

Аннотация:

В данной статье описывается роль рефлексивной способности и значение цифровых технологий в формировании личности будущих учителей.

Ключевые слова: педагог, образование, рефлексия, ребенок, педагог, умение, технология, индивидуальность, модель, коммуникативность, самосознание, личность, общение, саморазвитие.

Abstract:

This article describes the role of reflexive ability and the importance of digital technologies in the formation of the personality of future teachers. **Keywords:** pedagogue, education, reflection, child, teacher, skill, technology, individuality, model, communicative, self-awareness, personality, communication, self-development.

Hozirgi kunda jahon ta’lim tizimi rivojlantirish orqali o‘quv jarayonlarining samaradorligini oshirishga katta e’tibor qaratilmoqda. Barchamizga ma’lumki, kelajagimiz poydevori bilim dargohlarida yaratiladi, boshqacha aytganda,

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th January, 2025

xalqimizning ertangi kuni qanday bo'lishi farzandlarimizning bugun qanday ta'lim-tarbiya olishiga bog'liq. Buning uchun har qaysi ota-ona, ustoz va murabbiy har bir bola timsolida avvalo shaxsni ko'rishi zarur. Ana shu oddiy talabdan kelib chiqqan holda, farzandlarimizni mustaqil va keng fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan, ongli yashaydigan komil insonlar etib voyaga yetkazish – ta'lim-tarbiya sohasida fidokorona mehnat qilayotgan o'qituvchilarning va pedagog xodimlarning asosiy maqsadi va vazifasi bo'lishi kerak.

Bu ulkan javobgarlik hissi o'qituvchilarda pedagogik mahorat qirralarining turli jarayonlarini hozirgi zamon talablari darajasida takomillashtirishni talab etadi va bu albatta bo'lajak tarbiyachilarni ham o'z nazaridan chetda qoldirmaydi. So'nggi yillarda pedagog va psixolog olimlar o'qituvchilarning pedagogik faoliyatida fikrlash hamda analitik qobiliyatlarni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etishini ta'kidlamodalar. Bu qobiliyatlar asosini esa, o'qituvchining kasbiy refleksiya tashkil etadi. Refleksiya - «har tomonlama barkamol rivojlangan insonning o'z xatti - harakatlari va ularning qonuniyatlarni anglashga qaratilgan nazariy faoliyat shaklidir; inson ma'naviy dunyosining o'ziga xos yashirin hislatlarini ochib beradigan o'z-o'zini bilishga va anglashga qaratilgan faoliyatdir». Bu jarayonlarni bo'lajak tarbiyachilarda ham shakllantirish juda muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagoglarning refleksiv individualligi modelini yaratishni hozirgi kunda ko'plab olimlar taklif qilmoqdalar. Ma'lum pedagogik - psixologik sharoitlarda bo'lajak tarbiyachining shaxsiy kasbiy o'z - o'zini o'rganishini talqin qilishi boshlang'ich nazariy asos va jadval vazifasini o'taydi. Bo'lajak tarbiyachining professional refleksiyasini oliy ta'lim muassasalari ta'lim-tarbiya jarayonini individualizatsiyalashtirish asosida rivojlantirish mumkin. Kommunikativ va shaxsiy refleksiyani o'rgangan V.A-Krivosheevning ta'kidlashicha, o'qituvchi o'z faoliyatida pedagogik mahoratni o'zlashtirgani sari hamkasblari va o'quvchilar u haqida nima o'ylashlarini ancha yaxshi tushuna boshlaydi, chuqur o'zlashtirilgan bilim va pedagogik mahorat tufayli o'qituvchi o'z-o'zini baholashga kirishadi va bu jarayonda o'z o'zini anglab yetadi.

Turli fanlarni o'rganishga qaratilgan tadqiqotlarni tahlil qilish mulohaza yuritish jihatlari, ularda o'z o'zini shakllantirilganlarini ko'rsatadi aks ettirishning ta'riflari amalda juda kichik emas bir-biriga teng, lekin ba'zida bir-biriga zid keladi, chunki

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th January, 2025

ular turli xil uslubiy yo‘nalishlardan kelib chiqadi (B.G. Ananyev, P.P. Blonskiy, L.S. Vygotskiy, S.J. Rubinshteyn, A.N. Leontyev va boshqalar) Mualliflar birinchi navbatda psixologik bilimlarning nazariy darajasi inson psixikasini tashkil etish va rivojlantirishning tushuntirish tamoyillari haqida mulohaza yuritishgan va eng avvalo, uning eng yuqori shakli - o‘z-o‘zini anglash deb hisoblashgan. Hozirgi vaqtda “aks ettirish” tushunchasi tushuntirish sifatida ishlatiladigan turli xil hodisalar va faktlar psixologik mazmunni ochib berish printsipli eksperimental tadqiqotlardan olingan.

Psixologik o‘rganishning o‘ziga xos mavzulari: fikrlash, xotira, shaxs ongi, muloqot va boshqalar B.V. Zeigarnik shizofreniyadagi motivatsion fikrlash buzilishlarini tushuntirish, ushbu patologiyaning rivojlanishida vositachilik va o‘z-o‘zini tartibga solish, “o‘z-o‘zini anglash” bilan bog‘liq inson o‘z qadr-qimmatini aks ettirish imkoniyati bilan buzilishlarning ahamiyatini qayd etadi. Muloqotni harakatlanuvchi, rivojlanayotgan tizim sifatida tavsiflovchi B.F. Lomovning ta’kidlashicha, uning muhim jihatlari empatiya va fikrlashdir. Turli xillarga nisbatan aks ettirishning integrativ funktsiyasi psixologik mavzular va amaliyot sohalarini ta’kidlaydi A.M. Matyushkinning fikricha : fikrlashni o‘rganish - muloqot, o‘yin, o‘rganish, shaxsning kasbiy faoliyatining tuzilishi va shakllanish shartlarini o‘rganish barcha hayotiy vaziyatlarga kiritilgan fikrlash, ya’ni o‘z-o‘zini tartibga solishning reflektiv mexanizmlariga ruxsat beradi.

Reflektiv qobiliyatlar - bu, asosan, o‘z-o‘zini rivojlantirish, o‘z-o‘zini tuzatish, ta’sir qilish uchun sharoitlarni ta’minlash umuman shaxsning rivojlanishi va uning dunyo bilan munosabatlari haqidagi fikrlarini shakllanishidir.

Shunday qilib, aks ettirishning o‘ziga xosligi birinchi navbatda - bu o‘zingizga tashqi tomondan qarashning bir usuli ya’ni o‘zini tashqi tomondan kuzatib, anglab yetishi hisoblanadi. Bunday o‘z-o‘zini kuzatish modellari juda boshqacha bo‘lishi mumkin, masalan, siz o‘zingizning fikringizni o‘zingizga qaratishingiz mumkin va o‘zingizni ob’ekt sifatida kuzatishga harakat qilinadi. Bunday aks ettirish introspektsiyaga yaqin bo‘lib, ba’zan noto‘g‘ri bo‘ladi aks ettirishning o‘ziga xos xususiyatlarini tushunishga yoki undan farqlashga harakat qiladi. Mulohaza o‘z-o‘zini anglashning bir usuli bo‘lishi mumkin.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th January, 2025

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. 2019 yil 11 iyundagi 487-sonli “Maktabgacha ta’lim tizimiga ilg’or axborot va pedagogika texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari to’g’risida” gi qarori
2. 2019-yil 8-maydagi PQ-4312-sonli “O’zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiasini tasdiqlash to’g’risida”gi qarori,
3. Pedagogik mahorat. Darslik / A. A. Xoliqov; 0 6zR Oliy va o’rta maxsus ta’lim vazirligi. - T.: «IQTISOD-MOLIYA», 2011, -289-298 b.
4. Safaev N.S., Mirashirova N.A., Odilova N.G. “Umumiy psixologiya nazariyasi va amaliyoti”, –T.:2013
5. Цахаева А.А., Аминова Д.К., Аминов У.К. Рефлексивное я как адаптационный потенциал профессионального развития личности будущего психолога // Успехи современной науки и образования. 2016. Т.3. № 4. С. 6-9
- 6.TA’LIMDA REFLEKSIYANING NAMOYON BO’LISH SHARTLARI VA UNING SHAKLLANISH BOSQICHLARI Shaxnoza Donayeva, Sh.Nurillayeva
Volume 4 | NUU Conference 3 | 2023 Quality education – the foundation of Uzbekistan's development Sifatli ta’lim – O’zbekiston taraqqiyotining poydevori